

KINH TẾ THẾ GIỚI

THAY ĐỔI CÔNG QUYỀN

Như Kinh tế tài chính thế giới tháng 2.93 đã dự báo, cuộc bầu cử quốc hội Pháp ngày 21.3 và 28.3 đã đưa ông Edouard Balladur của đảng cánh hữu RPR (Tập hợp vì nền cộng hòa) vào ghế Thủ tướng vào lúc 20 giờ thứ hai 29.3. Lần này, đảng Xã hội (và đảng Cộng sản) hoàn toàn bị thất thế trước một liên minh cánh hữu chiếm đến 85% số ghế quốc hội (495 ghế/577 ghế). Thứ tư 31.3, nội các Balladur đã họp phiên toàn thể đầu tiên tại điện Matignon.

KINH TẾ TÀI CHÍNH THẾ GIỚI THÁNG 3 NĂM 93

Cái nhìn kinh tế từ phía PARIS

DANH ĐỨC

Cựu Thủ tướng Bérégovoy rời Phủ thủ tướng

Theo cuộc thăm dò dư luận trong ngày bầu cử vòng 2, 28.3, của Viện CSA, lá phiếu trong ngày này được phân bố như sau: 48% cử tri quan tâm đến vấn đề công ăn việc làm, tức hiện tại của họ, 32% quan tâm đến giáo dục và đào tạo tức hiện tại của họ và tương lai của con em họ, 24% đến an ninh đời sống, 18% đến vấn đề người nước ngoài nhập cư lậu (mỗi cử tri được chọn nhiều câu trả lời khác nhau). Các số liệu này cho thấy lá phiếu của ngày 28.3 chính là lá phiếu của công ăn việc làm. Điều này giải thích vì sao đảng cực hữu Mặt trận dân tộc (Front national) trước đó ở vòng 1 (ngày 21.3) tuy đạt 12,5% số phiếu (đảng Xã hội đạt 19% số phiếu) lại không giành được một ghế nào chung cuộc: đảng Mặt trận Dân tộc cho đến nay vẫn đưa ra chiêu bài bài ngoại (người nước ngoài nhập cư lậu), song như số liệu nêu trên (18%), vấn đề này không quan trọng bằng vấn đề công ăn việc làm (48%) trong những suy nghĩ của cử tri. Có thể tam kết luận rằng cũng như ở Mỹ, cử tri Pháp bỏ phiếu trên cơ sở công ăn việc làm và khi chính phủ không đảm bảo được điều này thì dân chúng đành chia tay họ.

Thủ tướng Balladur hẹn cho 2 tân bộ trưởng này trong vòng 2 tuần phải đưa ra một chương trình tạo công ăn việc làm. Trước mắt, ông đã ra quyết định giảm ngân sách các bộ đến 10% (20 tỷ franc) và cắt giảm chi tiêu tiếp khách của Phủ Thủ tướng đến 20%. Rõ ràng ông Balladur sẽ đi theo chính sách tiết kiệm: hạ lãi suất ngân hàng, thu hút vốn tiết kiệm vào thị trường chứng khoán. Điều này ông đã từng thực hiện thành công khi còn làm Bộ trưởng tài chính thời nội các Jacques Chirac 1986-1988. Ông Balladur rất ý thức về những bất trắc của 2 năm sắp tới trong ghế thủ tướng (năm 95 sẽ bầu Tổng thống) và ông muốn dân chúng hiểu rõ điều này, ông nói: "Không thể nào trông đợi một phép lạ kinh tế trong vòng 2 năm trời". Tuy nhiên, công bằng mà nói, ông Balladur đang thừa hưởng một thành quả hiếm hoi mà vị tiền nhiệm của ông, cựu thủ tướng Bérégovoy, để lại: đó là lần đầu tiên nước Pháp thắng dư mậu dịch liên tiếp trong suốt 6 tháng hơn, sau những năm dài thâm thủng ngoại thương.

Quan hệ giữa Pháp và EC sẽ ra sao? Tất nhiên là cánh hữu Pháp cũng thiên về một châu Âu hợp nhất

và bản hiệp ước Maastricht không kém đảng Xã hội vừa mất quyền. Vào nhậm chức 4 ngày, ông Balladur đã bay sang Bonn gặp Thủ tướng Helmut Kohl: Pháp và Đức vẫn luôn là 2 cỗ máy đầu tàu của một châu Âu nhất thể hóa. Điều này, người Mỹ hiểu rất rõ. Từ *Wall Street Journal* 31.3.93 đã đăng một bài xã luận với nội dung đánh giá cao ông Balladur "Đây là vị thủ tướng trí thức nhất nước Pháp đã có". Nói cách khác phía Mỹ đã sẵn sàng chấp nhận và thách thức từ phía châu Âu cũng như từ nước Pháp.

GATT: CUỘC "CHIẾN TRANH" GIỮA MỸ VÀ EC

Có thể tóm tắt nội dung cuộc chiến tranh nông nghiệp này như sau: Mỹ tố EC vẫn cứ tài trợ cho các nhà nông, ngược lại EC tố Mỹ vẫn tài trợ các nhà nông không kém EC. Tháng 11 năm ngoái Mỹ và EC đã đến thỏa hiệp Washington, qua đó các chính phủ châu Âu sẽ giảm trợ cho nhà nông (xem KTTC tháng 12.92). Song về phía Pháp, phải đối lập lúc đó, tức cánh hữu nay là cầm quyền, đã kịch liệt phản đối thỏa hiệp này cũng như Chính sách nông nghiệp chung toàn châu Âu (PAC). Mà Pháp, trong cơ cấu EC, lại nước có vai trò quyết định vì là nước sáng lập EC, nếu Pháp khước từ chính sách chung nào của EC thì chính sách đó cũng không thể đưa thi hành. Báo *Le Fig-Eco* 24.3.93 đã viết về vấn đề này, nội dung trích dịch như sau:

"Không thể đi xa hơn nữa trong các đàm phán GATT chừng nào là chưa đạt được trong danh dự một giải pháp nông nghiệp. Đối với liên minh cánh hữu, sự khước từ là hai lần. Thêm vào sự khước từ tiền-thỏa hiệp GATT về nông nghiệp là sự khước từ chính sách PAC. Các nước bầu cử của Pháp tại châu Âu có đủ lý do để ngai một lập trường cứng rắn tới độ của Pháp trong các cuộc đàm phán thương mại quốc tế... Đối với liên minh cánh hữu, điều kiện tiên quyết cho mọi giải pháp nông nghiệp phải thông qua việc áp dụng các biện pháp cơ bản là giảm thuế nông nghiệp giảm chi phí xã hội cho nhà nông".

Tuy nhiên, một giải pháp "trợ nông" như thế lại không được giới nghệ gia Pháp đồng tình giới này mong sớm kết thúc các cuộc thương thuyết GATT để có thể xuất khẩu sản phẩm công nghiệp dễ dàng hơn. Daniel Tacet, tác giả của bài báo trên *Le Fig-Eco* nêu trên viết:

"Trong những tháng qua, nhiều lần Hội đồng chủ nhân quốc gia Pháp (CPF) đã lên tiếng yêu cầu tách vấn đề nông nghiệp đang gây tắc nghẽn này ra khỏi các nội dung khác c

GATT. Các nội dung này mới là chủ yếu: ngành dệt, xe hơi, hàng không, liên toán. Lĩnh vực dịch vụ ngân hàng bảo hiểm, sở hữu công nghiệp cũng cần sớm có được giải pháp đối lâu với lập trường bảo hộ mậu dịch của chính quyền Clinton".

KHUYNH HƯỚNG BẢO HỘ MẬU DỊCH

Về nội dung tự do giao thương, Daniel Tacet đưa ra một luận cứ không hẳn là mới song rất đáng chú ý, trong bối cảnh các nước vừa tuyên bố chủ trương tự do mậu dịch, vừa hành động rất bảo hộ mậu dịch:

"Đằng sau các vấn đề còn để reo lơ lửng từ cuộc đàm phán Punta del Este năm 1986, đang lần hồi trở lại một khuynh hướng đặt lại vấn đề tự do mậu dịch... đối với một số người, sự tự do hóa mậu dịch này sẽ là bất công trong trường hợp một khi các biên giới được mở cửa hoàn toàn. Các cơ cấu kinh tế quốc gia sẽ bị mất ổn định và từ đó gây ra những vấn đề xã hội nghiêm trọng".

Với sự trở lại cầm quyền của cánh hữu ở Pháp, trước mắt khuynh hướng "hướng nội" (égocentrique), nếu không muốn gọi là bảo hộ mậu dịch sẽ tạm thời lấn lướt vì lẽ cánh hữu mới lên cầm quyền sẽ phải tỏ ra "giữ lời hứa" với cử tri. Cho đến trước cuộc bầu cử, tuy cánh hữu luôn bày tỏ ủng hộ việc hợp nhất châu Âu và hiệp ước Maastricht, song trong tư thế đối lập của mình, cánh hữu đã luôn chỉ trích đảng Xã hội cầm quyền về những điều mà họ gọi là những hạn chế quá mức trong chính sách PAC của châu Âu, và luôn tỏ ra đứng về phía nông dân... trong bầu không khí đó, bài viết của Béatrice Tanpin trên *Le Fig-Eco*, trong loạt bài "Các hồ sơ chấn cấp của chính phủ tương lai", có thể phản ánh ít nhiều nội dung các chính sách sắp tới của tân chính phủ Pháp:

"Có phải thiết lập các hàng rào thuế quan chung quanh châu Âu để chống lại sự cạnh tranh của các nước đang phát triển vốn nhờ chi phí nhân công rất thấp và hầu như không phải chịu những gánh nặng của các luật lệ về mặt an sinh xã hội, nên có ưu thế sản xuất với giá thành rẻ mạt? Câu hỏi này đang nóng bỏng trên môi các chủ xí nghiệp và giới chính trị vốn đang bị cơn khủng hoảng thúc đẩy phải bận tâm nhiều hơn nữa đến việc áp lại sự cân bằng giữa các khối kinh tế khu vực. Ngay trong nội bộ cộng đồng châu Âu cũng đã tồn tại những dị biệt rõ rệt về giá thành sản xuất và về an sinh xã hội rồi, thế nhưng lâu sao thì các điểm dị biệt này cũng sẽ phải giảm dần theo thời gian. Trường hợp các nước đang phát triển lại khác hẳn, ở các nước này chỉ có một hạt nhân tối thiểu về an sinh xã

hội hoặc về luật lệ lao động. Làm thế nào trong các điều kiện như vậy các nước phát triển vốn tự ép mình tuân thủ các luật lệ xã hội này có thể trường kỳ đối đầu một cách cân bằng với các nước đang phát triển?"

Từ đó xảy ra suy nghĩ sau, tuy mới ở trong dạng câu hỏi thôi, đó là thương thuyết trong nội bộ Gatt những điều khoản về an sinh xã hội. Trong một báo cáo mới đây, OCDE (Tổ chức hợp tác và phát triển kinh tế gồm 24 quốc gia công nghiệp thành viên) đề xuất "thương thuyết các thỏa hiệp tự hạn chế về phía các nước Nam hầu cải thiện các điều kiện lương bổng và lao động trong các nước đang phát triển". Không chỉ là một công cụ bảo hộ mậu dịch mà còn là công cụ để điều hòa và bảo vệ các nước phát triển trước một hiện tượng đa dạng: dời các đơn vị sản xuất sang các nước phát triển, hợp đồng gia công, mua bán các sản phẩm có giá thành sản xuất hạ".

Nói cách khác, tại các nước phát triển, sau nhiều năm đưa vốn và quy trình công nghệ sang các nước đang phát triển để đầu tư, giờ đây các nước này đã có thể cạnh tranh với các nước phát triển; từ đó nảy sinh ra tư tưởng "xét lại" khuynh hướng đầu tư ra nước ngoài, đặc biệt là các nước chậm phát triển nhất. Báo cáo của Tiểu ban tài chính Thượng viện Pháp, sẽ được đệ trình quốc hội vào tháng 6 tới, có đoạn như sau:

"Đứng trước Nhật và Mỹ đang biết cách tự vệ, cộng đồng châu Âu phải thức giấc. Nhật Bản không phải là một xã hội chuộng tiêu thụ và về mặt văn hóa lại có khuynh hướng bảo hộ mậu dịch đồng thời có một đồng tiền duy nhất. Nước Mỹ thì chuộng tiêu thụ. song Tổng thống Mỹ lại có cả một "kho" luật lệ cho phép chống trả tức khắc mọi hình thái bảo hộ mậu dịch ở các nước khác, đồng thời nước Mỹ cũng có một đồng tiền duy nhất. Tây Âu, ngược lại, chuộng tiêu thụ, song lại vừa không có một đồng tiền duy nhất, vừa không có một công cụ đối ngoại chung nào, nên rất dễ bị thiệt hại".

Rõ ràng là khái niệm bảo hộ mậu dịch đang lan tràn như một bệnh dịch. Cuộc khủng hoảng kinh tế ở Mỹ, ở mỗi nước châu Âu, ở Nhật khiến các nước này phải tính toán các biện pháp tự vệ, nhất là khối Đông Nam Á vẫn cứ đang tiếp tục tăng trưởng. Đã hai tháng hơn kể từ khi ông Clinton nhậm chức; có thể nghĩ rằng, trong những điều kiện hiện tại của nền kinh tế Mỹ, nếu như ông Bush còn ngồi ở tòa Bạch ốc. Ông cũng sẽ bảo vệ quyền lợi kinh tế Mỹ không kém ông Clinton. Trong cái nhìn của người Pháp, ông Clinton

như thế nào? Bảo hộ mậu dịch hay tự do mậu dịch? Cuộc gặp gỡ giữa hai nhà lãnh đạo Mỹ và EC, ông Clinton và ông Jacques Delors vào hạ tuần tháng 3 vừa qua và trước đó giữa Clinton và Mitterrand vào thượng tuần tháng 3 đã cho thấy chân dung ông Clinton một cách rõ hơn.

Qua các cuộc gặp gỡ này (với TT Mitterrand và sau đó với chủ tịch châu Âu Jacques Delors), TT Mỹ đã bác bỏ mọi tố cáo rằng ông chủ trương bảo hộ mậu dịch song ông cũng khẳng định nước Mỹ luôn sẵn sàng phản ứng đáp trả mọi "sự cạnh tranh bất chính". Vào ngày sau, ông Mickey Kantor, với chức vụ tương đương với chức Bộ trưởng ngoại thương của Pháp, đã áp dụng nguyên si nguyên tắc trên qua quyết định đột ngột cắt đứt các cuộc thương thuyết với châu Âu về thị trường công cộng. Song cũng vào thời điểm đó theo yêu cầu của tân Bộ trưởng vận tải, ông Federico Pana, TT Clinton đã chấp thuận cho hãng hàng không Anh British Airways đầu tư 300 triệu đô-la vào hãng hàng không Mỹ US Air và qua đó trở thành cổ đông quan trọng nhất của hãng này.

Ông Clinton bảo hộ mậu dịch hay tự do mậu dịch?

Trong tác phẩm mới xuất bản, *Regulating Unfair Trade* viết về sự cạnh tranh bất chính trên thị trường quốc tế, Pietro Nivola viết: "Theo hiến pháp của chúng ta (Mỹ), Quốc hội xác định chính sách thương mại của đất nước và sau đó ủy quyền cho Tổng thống. Song sẽ phải đón nhận một giai đoạn mà chính sách thương mại sẽ tập trung nhiều hơn ở tòa Bạch Ốc so với dưới thời TT Bush". Đừng quên rằng từ khi đạo luật về mậu dịch được ban hành vào năm 1974 và sau đó được bổ sung vào năm 1988, nước Mỹ luôn có sẵn một loạt những biện pháp hạn chế tự do mậu dịch để cho hành pháp Mỹ sử dụng, đặc biệt là qua việc "tự nguyện" ấn định và chấp nhận những quota giảm thiểu việc nhập khẩu xe hơi, sắt thép, vải vóc chẳng hạn".

Thành ra, để trả lời câu hỏi "Ông Clinton bảo hộ mậu dịch hay tự do mậu dịch?", tốt nhất là nên cố hiểu thông điệp của ông trong bài diễn văn ở Đại học Washington vào cuối tháng hai vừa qua: "Chính sách của chúng ta là không để chi phối bởi cuộc tranh cãi bất tận về chủ trương mậu dịch đa phương hay mậu dịch khu vực hoặc mậu dịch song phương hay đơn phương... mà là phải biết lúc nào sử dụng phương thức nào". Và để hiểu thông điệp đó, cần phải đánh giá đúng hiện trạng kinh tế Mỹ trong từng lúc ♣